

Nunes Vaz

Salo Muller

Uitgeverij Verbum

Salo Muller (Amsterdam, 29 februari 1936) heeft in de Tweede Wereldoorlog als Joods kind vanaf 1941 ondergedoken gezeten nadat hij vanuit de crèche van de Hollandse Schouwburg werd gered. Hij zat ondergedoken op acht adressen, onder meer in Friesland, waar hij Japje werd genoemd. Zijn beide ouders zijn omgekomen in Auschwitz. De onderduikouders die de jonge Salo anderhalf jaar onder hun hoede namen, Klaas Vellinga en Pietje Heddema-Bos, zijn in 2008 geëerd met een Yad Vashem eremedaille. Over zijn belevenissen in de oorlogsjaren schreef hij het boek *Tot vanavond en lief zijn hoor!* Dit waren de laatste woorden die zijn moeder tegen hem sprak toen ze hem bij de kleuterschool afzette. Die dag werd ze opgepakt door de Duitsers.

Salo Muller werd bekend als fysiotherapeut van Ajax ten tijde van de hoogtijdagen in de jaren zeventig. Over zijn belevenissen tijdens de gouden jaren van Ajax schreef hij in 2006 het boek *Mijn Ajax* (herdruk 2017: *Mijn Ajaxjaren*). Na Ajax richtte hij zich op het opbouwen van zijn fysiotherapie praktijk. Hij was daarnaast dertig jaar lang hoofdredacteur van het blad voor de fysiotherapie, *Fysioscoop*, en schreef een tweetal boeken over blessures. In 2007 verscheen *Blootgeven*, een boek over zijn werk als fysiotherapeut. Muller beschrijft hierin een groot aantal van zijn bijzondere patiënten. In 2013 debuteerde hij als romanschrijver met *De foto*.

fotograaf: Claudine Grin

Nunes Vaz

Nunes Vaz

Salo Muller

een familiegeschiedenis

© 2017 Uitgeverij Verbum en Salo Muller
Omslagontwerp en vormgeving: Dianne Rijnbende, Amsterdam

ISBN 9789074274883

Eerder verschenen van Salo Muller bij Uitgeverij Verbum:

- *De foto* (roman)
- *Tot vanavond en lief zijn hoor!* (oorlogsmemoires)

Voor Conny

Alle personages in dit boek zijn fictief. Alle overeenkomsten
tussen bestaande personen en personages in dit boek
berusten op louter toeval.

‘Wil je dat ik mij laat besnijden?’

Roosje wist het allemaal niet meer. Wat een toestand.

Ze kende Henk nu ruim een jaar en op de eerste drie maanden na, was het een en al ellende. Gelukkig was haar moeder een beetje bijgedraaid, maar haar vader wilde nog steeds niets van haar en Henk weten.

‘Hoe haal je het in je hoofd om met een *goj* naar huis te komen?’

Ze leerde Henk in het ziekenhuis kennen. Hij was longarts en zij laborante. Het klikte direct. Henk vond Roos het mooiste meisje dat hij ooit had gezien. Zij vond hem op Tom Cruisese lijken. Maar dan groter. Hij had mooie blauwe ogen en blond haar.

Toen ze thuis kwam had ze zoiets gezegd als: ‘Ik heb toch een leuke dokter ontmoet.’

‘Toch geen *goj*?’

Toen was de ellende al begonnen. Iedereen had op haar ingesproken: Begin er niet aan, het kan toch niets worden. Maar haar hart had het gewonnen van haar verstand. Hij wilde Joods worden, dus was alles goed.

Bij zijn ouders was ze met open armen ontvangen. ‘Kunst,’ had haar vader geroepen. ‘Zoiets moois komen ze nooit meer tegen.’

Ze waren onafscheidelijk. Ieder weekend brachten ze samen door.

‘Neuken jullie door,’ had haar vader geschreeuwd. ‘Laat je maar lekker pakken door een onbesneden piemel.’ Huilend was Roosje weggelopen.

Ze woonde nog thuis. Dat vond ze beter, voor haar en voor haar ‘ouders’. Bovendien was het ook gezellig. Tot het moment dat ze Henk ontmoette.

Wat had ze toch een moeilijke, gecompliceerde familie. Haar familie stamde uit een ver verleden. Haar voorovergrootouders waren gevlucht uit Portugal. Als Jood was het daar gevaarlijk. Dagelijks stonden ze bloot aan vervolgingen en mishandelingen. Als je geluk had werd je alleen maar uitgescholden, maar haar familie had geen geluk. Zij moesten vluchten, en dat deden ze. Ze kwamen na een barre tocht aan in Amsterdam. Ziek, dorstig en uitgehongerd stapten ze van de gammele boot. Ze vonden onderdak in een klein, vies pensionnetje.

Na enige tijd kregen ze via de Portugees-Joodse Gemeente een kleine woning en zo is alles begonnen.

Roosje maakte een stamboom van de familie. Ze kwam uit bij Samuel Lopes Cardozo. Hij werd geboren in 1830 en overleed in 1885. Hij trouwde met Sarah Velasquez. Zij werd geboren in 1834 en overleed in 1912. Uit hun huwelijk kwam een dochter voort, Rachel Lopes Cadozo. Zij trouwde met Rafael Nunes Vaz.

Rachel overleed in 1939 op 75-jarige leeftijd. Rafael overleed in de Tweede Wereldoorlog. Hij werd 83 jaar, zeer oud voor die tijd. Het was zeker een sterk geslacht. Ze kregen een zoon, Emanuel. Hij trouwde met Mathilde Querido.

Roosje kent de geschiedenis pas echt vanaf het moment dat deze over haar opa en oma gaat. Opa Emanuel en oma Mathilde. Opa Emanuel was een kleine, gezette man met een grote snor. Hij liep altijd waggelend. Hij had een kale plek op zijn hoofd. Daar paste zijn keppeltje precies op. Haar vader vertelde altijd de meest mooie verhalen over hem.

Ook over zijn moeder, oma Mathilde, kon hij heel gepassioneerd spreken. Ze was een klein vrouwtje met een lief, blozend gezicht. Ze lachte altijd. Niet dat ze alles leuk vond, maar ze was een vrolijke, opgewekte vrouw, die altijd voor iedereen klaarstond. Ze was een echte Jiddische *memme*.

Hij, Emanuel Nunes Vaz, en zij, Mathilde Querido. Emanuel leidde een klein confectiezaakje in dameskleding. Als er iets vermaakt moest worden dan deed Mathilde dat. En zo groeide de zaak langzaam uit tot een bekende damesmodezaak in de Jodenbreestraat in het mooie, kalme Amsterdam.

Ze bewonen een etage in de Lepelstraat, in een echte Jodenbuurt. Er wonen veel vrome Joden, en iedereen kent elkaar. Op zaterdagmorgen worden alle zaken in de sjoel besproken. Een steile trap leidde naar de woning, die bestond uit een hal, een kleine huiskamer, een kleine keuken en twee slaapkamers. Op de gang was een toilet en een wasgelegenheid. Het was een eenvoudige woning, maar Emanuel en Mathilde waren tevreden. Ze woonden er rustig en hadden geen last van de burens. Ze kregen twee zonen, Rafael en Isaac. Rafael was een goedlachse baby. Hij had zwarte haartjes op zijn hoofd. Hij kon uren stilliggen. Dan keek hij om zich heen, zonder geluid te maken. Zelfs als hij een vieze poepluier had, gaf hij geen kik. Isaac was echter een beweeglijke baby. Hij huilde heel veel en vroeg voortdurend aandacht. Maar zodra Mathilde hem oppakte, was hij stil. Bovendien leek hij ouder dan hij was. Hij had bijna geen haar op zijn hoofdje.

Moeder stond de hele dag in de keuken. Ze maakte kippensoep, bakte viskoekjes, boterkoeken voor de hele buurt. Maar haar specialiteit was de kugel met peren. Vroeger vulde haar moeder de kugel met vlees, groenten en veel specerijen. Dat werd dan een zeer pittige kugel. Maar toen ze een paar jaar in Amsterdam woonden en Mathilde de gewoontes van de Joden uit de buurt overnam, werd het een kugel met peren. Zonder jus werd het een droge kugel, met jus een natte.

Ze had nu minder tijd om kleding te vermaken. Door de kinderen en haar kookkunsten hield ze veel minder tijd over om haar man te helpen.

Ze moest de jongens goed opvoeden. Vader werd daar niet blij van. Het gevolg was dat er dagelijks flinke ruzie ontstond. Mathilde haalde de rabbijn erbij. De wijze man sprak ze vaderlijk toe: 'Absoluut geen ruzie meer en zeker niet waar de kinderen bij zijn.'

De ruzie werd beslecht. Ze wilden nog een derde kindje. Maar het noodlot sloeg toe.

Na een moeizaam verlopen zwangerschap, ging het mis bij de bevalling. De dokter werd te laat geroepen door de vroedvrouw. De baby, een meisje, stikte als gevolg van een gedraaide navelstreng. En door een ernstige nabloeding stierf ook Mathilde. Emanuel bleef met zijn twee zonen achter. Via de Joodse Gemeente kreeg hij hulp. Twee keer per week kwam er een werkvrouw. En doordat er veel Joden in de buurt woonden, konden de jongens overal worden opgevangen. Ze waren in elk gezin welkom. Dat was maar goed ook, want Emanuel moest zijn zaak draaiende houden. Hij had weinig tijd voor zijn jongens.

Zo verstreken de jaren. De jongens gingen naar school, Rafael kon goed leren. Hij was groot en had mooi zwart krullend haar. Op school was hij haantje-de-voorst. De leraren waren uiterst tevreden over hem, maar niet over Isaac. Die was lui. Hij kon 's morgens slecht uit bed komen. Hij was kleiner dan zijn broer, lastig op school en luisterde slecht.

Ze maakten de lagere school af. Hun vader had nog steeds weinig tijd voor ze. De burens voedden als het ware de jongens op. Rafael wilde dokter worden, Isaac liever reizen maken. Zo kon je ook dingen leren, maar zonder boeken.

Isaac monsterde aan op een schip dat naar Nederlands-Indië ging. Hij vond het fantastisch. Bij aankomst op Java was hij zo onder de indruk van het leven daar, dat hij niet meer naar Holland wilde. Op zijn achttiende trouwde hij met een Javaanse schone en kreeg hij een baan bij een bank. Hij kon

Nunes Vaz

Salo Muller

'Wil je dat ik mij laat besnijden?'

Roosje wist het allemaal niet meer. Wat een toestand. Ze kende Henk nu ruim een jaar en op de eerste drie maanden na, was het een en al ellende. Gelukkig was haar moeder een beetje bijgedraaid, maar haar vader wilde nog steeds niets van haar en Henk weten.

Zo begint de grotendeels naoorlogse familiechroniek over de Joodse familie Nunes Vaz. Salo Muller beschrijft in een hoog tempo de ups en downs van deze familie - totdat ze allemaal gestorven zijn! Tragiek, welvaart, geluk, overspel, passie, seks, pech, humor, ziektes en treurige lotsbestemmingen – het zijn allemaal ingrediënten van deze wervelende tweede roman van Salo Muller.

